

mei 2019 • jaargang 31 • nummer 3

HET HOUT BLAD

www.houtblad.nl

VRIJBUITER VOELEN IN FREEBOOTER

STERN-EI INSPIRATIEBRON VOOR TIJ

HOUT VOOR DEMONTABELE SCHOOL

LVL-HOUT IN WAALSE WIJNMAKERIJ

WIJNMAKERIJ MET VISIE EN VERNUFT

CHATEAU BOUSVAL, WAALS-BRABANT (B)



De nieuwe wijnmakerij is vormgegeven als een soort bergrug die zich nauwelijks verheft in het landschap, met gevels van Douglassparrenhout en een groendak.

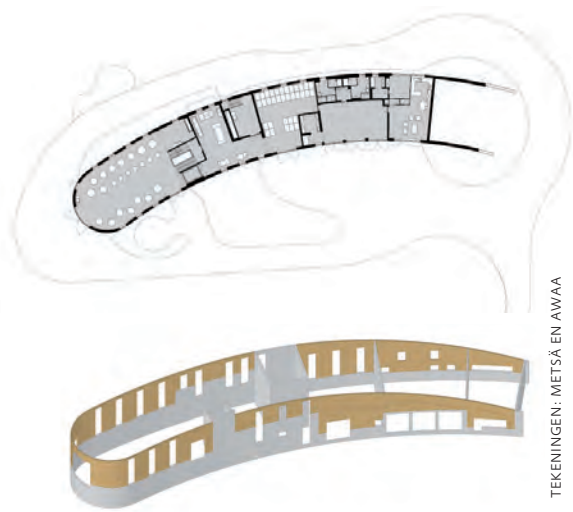
De eigenaar van Chateau Bousval wil de pre-napoleontische wijnbouw in België nieuw leven inblazen en vroeg architect Charly Wittock een wijnmakerij te ontwerpen. Wittock dacht eerst aan beton maar koos uiteindelijk voor hout. In het drie verdiepingen hoge gebouw, dat wel iets van een wijnvat wegheeft, kunnen de wijnmakers optimaal gebruikmaken van de zwaartekracht.





De wanden, plafonds en de machtige deuren aan de hoogste zijde van het gebouw zijn uit LVL gemaakt.

Op de verdieping, grenzend aan de ketelruimte, is het laboratorium. De HSB binnenwanden zijn bekleed met OSB.



TEKENINGEN: METSÄ EN AWAA

Kantoorruimte op de begane grond.



FOTO'S: SERGE BRISON

‘We hadden al wel eens een brouwerij gebouwd, maar nog nooit een wijnmakerij’, vertelt Charly Wittock, eigenaar van het Brusselse architectenbureau AWAA (Are We All Architects?). ‘Het is een beetje het specialisme van ons bureau: we hebben geen bepaalde vormtaal of bepaald materiaal waar we aan vasthouden, we bouwen veel soorten van gebouwen voor de eerste keer. Men komt bij ons met uitdagingen, wij proberen daar vorm aan te geven.’

Belgische wijnbouw Onder Brussel ligt de wijngaard in het plaatsje Bousval, nabij een heus kasteel, waardoor er ook ‘Chateau Bousval’ op het etiket mag prijken. Zeven jaar geleden liet de ondernemende eigenaar van het landgoed, Michel Verhaeghe de Naeyer, de eerste druivenplanten planten, geadviseerd door vinologen en agrarisch deskundigen. Architect Wittock: ‘Ik wist dat ook niet, maar België is lang gekend geweest om zijn bijzonder goede, met name witte wijn. Het is Napoleon geweest die heel bewust de Belgische wijnbouw de nek heeft omgedraaid, om de concurrentie met Franse wijnboeren te verminderen. Maar de samenstelling van de grond schijnt zeer geschikt te zijn voor de beste druivenrassen.’

Nieuwbouw Als er geogst is, moet er ook gefabriceerd worden, en de kwaliteit moet in een laboratorium bewaakt worden. Daarbij horen ook kantoren voor ontvangst en voor de handel. Allemaal zaken waarvoor in het kasteel de ruimte ontbrak. Of Wittock dus een apart gebouw voor de wijnmakerij wilde ontwerpen. ‘Het budget was beperkt. We dachten in eerste instantie aan beton, mede ook om het gebouw voldoende koel te houden. Maar het werd al snel duidelijk dat dat toch te duur zou worden. Het gebouw ligt in het zicht van het kasteel en moet er dus goed uitzien. Dan moet je dat beton van een hoge kwaliteit laten zijn en mooi afwerken en dat is kostbaar. Dus zijn we toen heel anders gaan denken: aan hout.’

Bergrug De architect liet zich van begin af aan adviseren door Axel Ketele, met zijn bedrijf Timber Framing in Arquenne, Wallonië, gespecialiseerd in uitdagingen op het gebied van houtbouw. Wittock: ‘De vorm was voor ons vanaf het begin wel duidelijk: een soort bergrug die zich nauwelijks verheft in het landschap, terwijl er wel veel hoogteverschil in aanwezig is. We hebben namelijk er sterk rekening mee gehouden dat bij het wijn maken gebruik kan worden gemaakt van de zwaartekracht. Het hele proces loopt in principe van boven tot beneden.’ Zo kunnen de druiven worden gestort, gewassen en geselecteerd, geperst, ontdaan van stengels en stelen, kan het fermenteren en worden gestabiliseerd. In de betonnen kelder bevinden zich houten vaten waarin de wijn te rijpen wordt gelegd. Als de productie volledig op niveau is, er wordt met 20 à 25.000 liter per jaar gerekend, zal het leeuwendeel van de vaten overigens in de wijnkelders van

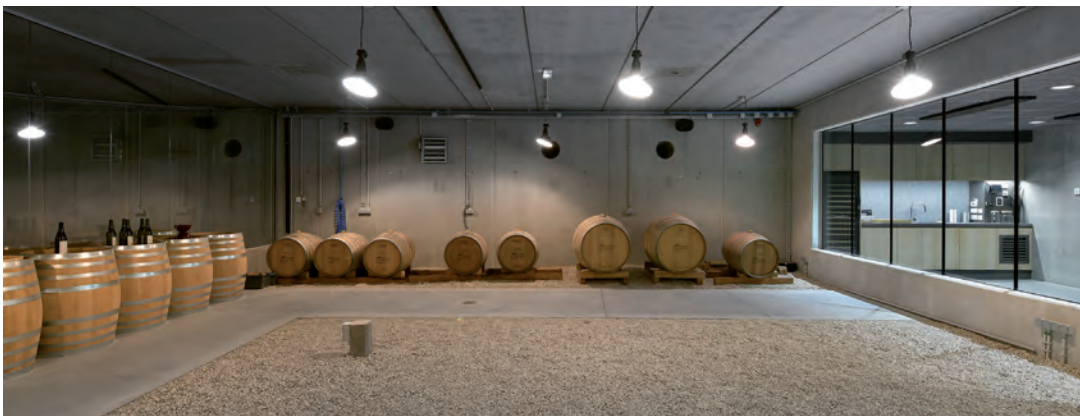
DE VORM WAS VOOR ONS METEEN DUIDELIJK: EEN BERGRUG IN HET LANDSCHAP



het chateau liggen. Een betonnen vloer boven de kelder was noodzakelijk, omdat er landbouwvoertuigen in- en uit moeten kunnen rijden. De funderingswerken en de betonnen vloer werden gebouwd door bouwkundig aannemer Dherte uit Flobecq. Daarboven is het dus vooral hout wat de klok slaat, dat deel van het gebouw werd in zijn geheel gerealiseerd door Timber Framing.

LVL-hout De daken en tussenvloeren zijn gemaakt van Kerto-Ripa Box elementen, betrokken van de firma Dupac in Bocholt, Belgisch Limburg. Dit zijn prefab bouwelementen die gemaakt worden van Kerto LVL-hout (Laminated Veneer Lumber), geproduceerd door de Finse firma Metsä Wood. Kerto LVL is een merknaam van Metsä en is

In de betonnen kelder bevinden zich houten vaten waarin de wijn te rijpen wordt gelegd.





Boven: een van de slaapkamers. Midden: de ronde gevel heeft wel iets weg van een wijnvat.



Woonkamer in het lage uiteinde van het gebouw, voor bezoekers of medewerkers van ver.

Via meerdere dubbele deuren kunnen voertuigen binnenrijden.



zeer sterk gelamineerd vuren, verlijmd met bouwkundig verstevigende ribben van hetzelfde materiaal. Dupac kan dit soort elementen geheel prefabriceren onder CE-norm op een volautomatische verlijmingsstraat.

Witlock: 'Juist hier hadden we de adviezen van Axel Ketele zeer bij nodig. We wilden qua vorm een best apart gebouw maken, maar daarbij wilden we vooral zoveel mogelijk van standaard prefab elementen gebruik maken. Vooral om de kosten laag te houden. Er is van alles mogelijk met hout als je het speciaal laat maken, maar we wilden juist graag met bestaande maatvoeringen werken. Het vraagt heel wat kennis en engineering om dat voor elkaar te krijgen.'

Groendak op houten doos Het dak, met aan de bovenzijde een 20 centimeter dik groendak, wordt gedragen door Kerto-Ripa Box-elementen. Dat zijn bouwdeelen die als een 'doos' verlijmd zijn, met een totale hoogte van 520 millimeter. De elementen bestaan uit twee Kerto-Q platen met daartussen de Kerto-S ribben, 63 bij 450 millimeter. De onderplaat is 43 millimeter dik en voldoet daarmee aan de brandwerendheidseis van 90 minuten, terwijl de bovenplaat 25 mm dik is.

De dragende wanden van de wijnmakerij, die steunen op de betonwanden, zijn van massief CLT (kruislings gelamineerd vuren). De dragende binnenwanden bestaan uit



TEKENING METSÄ WOOD

HSB-elementen. De HSB is bekleed met 12 millimeter OSB en 15 millimeter Fermacell. De kozijnen zijn gemaakt van Accoya (verduurzaamd Radiata Pine), de gevelbekleding bestaat uit lat- en regelwerk van Douglassparrenhout dat is verduurzaamd in de autoclaaf. Het hout is groenzwart afgewerkt en van variabele breedtes. De machtige deuren aan de hoogste zijde van het gebouw zijn ook uit LVL gemaakt.

Klaar voor de natuur Het geheel biedt een comfortabele werkplek voor het kantoorpersoneel en een wijnfabriek die efficiënt belooft te gaan draaien. Er is zelfs een soort woonkamer voorzien en er zijn slaapkamers gemaakt voor bezoekers of medewerkers van ver. Verder zullen er ook grappa-workshops in gehouden worden. Nu ligt de wijnmakerij klaar voor de natuur. Die zal eerst het dak en de omgeving gaan begroeien. En daarna, in het najaar, de fabriek zijn grondstoffen gaan schenken voor de productie van Bousvalwijn. •

JAN MAURITS SCHOUTEN

Locatie: Rue du Grand Arbre 23 Bousval (B) **Opdrachtgever:** Michel Verhaeghe de Naeyer, Chateau de Bousval (chateaudebousval.be) **Architect:** Charly Witlock AWAA (awaa.biz) **Constructeur:** Besp (besp.be), **Bouwkundig aannemer:** Dherte (dherite.be) **Houtadvies en -bouw:** Axel Ketele, Timber Framing (timberframing.be) **Prefab dakelementen:** Dupac (dupac.be) **Houtproducent:** Metsä Wood (metsawood.nl)

De gevels zijn bekleed met Douglassparrenhout dat is verduurzaamd in de autoclaaf en groenzwart afgewerkt.

